IJTIMOIY TEXNALOGIYALAR ASOSIDA OILADA IJTIMOIY TARMOQLARDAN MUHOZALANISH TUZULMAGA TAKOMLLASHTIRISH.

M.M.Raxmonova
Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika unversiteti Pedagogika mutaxassisligi 1- kurs magistri

Annotatsiya. *Mazkur maqolada raqamli jamiyat sharoitida ijtimoiy texnologiyalarning oilaviy muhitga ta'siri, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishda yuzaga kelayotgan muammolar hamda ularning oldini olish mexanizmlari tahlil qilinadi. Oilada axborot xavfsizligini ta'minlash, farzandlarni zararli axborotlardan himoyalashda ijtimoiy-pedagogik texnologiyalarning o'rni ochib beriladi. Shuningdek, muhofazalanish tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *ijtimoiy texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar, oila, axborot xavfsizligi, raqamli madaniyat, muhofaza, pedagogik texnologiya.*

Annotation. *This article analyzes the impact of social technologies on the family environment in the context of a digital society, the problems arising from the use of social networks, and the mechanisms for preventing them. It reveals the role of socio-pedagogical technologies in ensuring information security within the family and in protecting children from harmful information. In addition, scientific and practical recommendations for improving the protection system are developed.*

Keywords: *social technologies, social networks, family, information security, digital culture, protection.*

Bugungi kunda mafkuraviy tahdidlar aholining malum bir qatlamlari ayniqsa yoshlarning qarashlarini o'zlariga ma'qul bo'lgan yo'nalishda o'zgartirish aldab firibgarlik axloqsizlik diniy ekstremizm kabi g'oyalarni singdirishga urunishdek ko'rinishlarda sodir bo'lmoqda.

Keyingi paytlarda intrnet bilan bog'liq buzg'inchiliklar global tarmoqlar qabul maqadda foydalanayotganlar kopayib bormoqda g'alamic kimsalar yoshlarni naqdimo' tuzog'iga ilintirish da ustalik bilan foydlanmoqda .

To'g'ri ijtomoiy tarmoqalar barchaga mantle habarlar kerakli ma'lumotlar xujatlar vidoeolar va shu kabi boshqa ma'lumotlarni saqlash , uzatish va foydalanish uchun imkoniyat taqdim etiladi. Biroq shuni bilish kerakli ma'lumotlar firibgarning qo'liga tushib qolish xavfli mavjud. Shu sababli shaxsni tasdiqlovchi hujjatlar ko'char ba ko'chmas mulk xujjatlari mobil banking va banklarning ilovalariga kirish uchun login va parollar va boshqalar.

Har bir oilada ijtimoiy narmoqlardan to'gri foydalanish shubxali va notanish saytlarga kirmaslik ayniqsa o'zi xabardor bo'lmagan ma'lumotlarga layk bosmaslik farqli va qo'qinchli filimlarni ko'rmaslik har o'yinlarni o'ynamaslik kabilarni yosh va o'smir

yoshlagi farzandlarga ota-onasi to‘gri tushuntirish lozim bo‘ladi. Xususan shaxsiy profildagi ma’lumotlardan foydalanishga ruxsat so‘raydigan veyb saytlardan ijtimoiy tarmoqdagishaxsiy sahifa orqali o‘tmaslik lozim. Chunki ayrim veb saytlarso‘rrovlarda qatnanish izoh qoldirishyoki test natijalarini bilish uchun ijtimoiy tarmoqlar orqali ro‘yxatdano‘tishini taklif qilishi mumkin. Ayniqsa shaxsiy va oilaviy hasmlar videolar yashash va ish joyingiz manzili haqida ma’lumot avtomobil raqami kabilar buyumlar insonning hayoti uchun xavfli bo‘lish mumkin.Barchamizga ma’lumki texnikava axborot asr deb atash mumkin bo‘lgan zamonda ijtimoiy tarmoqlar ma’lumotolish uchun jurnalistlar, talabalar,olimlar soha mutaxassislari , tadqiqotchilar va boshqalar uchun ma’lumotolish uchun foydalidir.

Ammo, uning zararli tomonlari ham ko‘p bo‘lib u yosh bololarga o‘smirlarga salbiy ta`sir ko‘rsatadi.

Axloqsizlik buzuqli mish-mish yolg‘on uydirma soxtalashtirilgan ma’lumotlar orqali yoshlar ongini zaharlaydi fikirlarni buzadi,tarbiyaga halal beradi.oilaviy hotirjamlik o‘zaro yaqin munosabatlar va ma`naviy qadriyatlarga putur yetadi. Ota-onalar ularni turli xil to‘garaklarga ayniqsa sport turlariga berish orqali ukarni internet tarmoqlaridan foydalanish asta-sekinlik bilan kamaytirishga erishishlozim bo‘ladi. Bundan tashqari bolalarni uy yumushlaribilan band qilish berilgan vazifalarni bajarish kabilar so‘rash orqali ham ularni aytganini emas qilganini qiladi.Shu bois oilada ijtimoiy tarbiya muhim rol uynaydi.Har bir ota-ona ustoz tarbiyachi va do‘st bo‘la oksagina farzandlar ular yo‘lidan yuradi, tarbiyada chalg‘imaydi. Shunday ekan avvalom bor ota-ona farzandlar oldida telefondan iloji boricha.foydalanmaslik kerak.Foydalansa ham ish yuzasidan muhim vazifalarga foydalanayotganini tushuntirish darkor.

Xulosa qilib aytganda ,ijtimoiy texnalogiyalar asosida oilada ijtimoiy tarmoqlardan muhofazalanish masalasi bugungi kunnning eng katta dolzarb muammolaridan biridir.Ushbu jarayonda ota- onalarning mas’ulyatli ,pedagogik yondashuvlar va ijtimoiy hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi.Ilmiy asoslangan va tizimli yondashuvgina oilani salbiy axborot ta’siridan himoyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. **Kastells, M.** (1996). *Tarmoq jamiyatining yuksalishi* (*The Rise of the Network Society*). Oksford: Blekvell nashriyoti.
2. **Livingston, S.** (2011). *Bolalar va internet: Imkoniyatlar va xatarlar* (*Children and the Internet: Opportunities and Risks*). Kembrij: Politi Press.
3. **YuNESKO.** (2013). *Media va axborot savodxonligi: Siyosat va strategiya bo‘yicha qo‘llanma* (*Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*). Parij: YuNESKO nashriyoti.
4. **Boyd, D.** (2014). *Bu murakkab: Raqamli tarmoqdagi o‘smirlar hayoti* (*It’s Complicated: The Social Lives of Networked Teens*). Yel universiteti nashriyoti.

5. **O‘zbekiston Respublikasi.** (2013). *“Axborot xavfsizligi to‘g‘risida”gi Qonun.* Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi.

6. **Postman, N.** (1992). *Texnologiya hukmronligi: Madaniyatning texnologiyaga bo‘ysunishi* (*Technopoly: The Surrender of Culture to Technology*). Nyu-York: Vintage Books.

7. **Tapskott, D.** (1998). *Raqamli avlodning voyaga yetishi* (*Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*). Nyu-York: Makgrou-Xil

8. **Karimov I.**A .Yuksak ma/naviyat –yengilmas kuch.-Toshkent